

Opinie separată,

formulată pe baza articolului 27 alin. (5) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și a articolului 67 din Codul jurisdicției constituționale

Prin Decizia nr. 111 din 12 septembrie 2023, Curtea Constituțională a declarat inadmisibilă sesizarea depusă de dna Marina Tauber, deputată în Parlamentul Republicii Moldova, pentru controlul constituționalității articolului 160 alineatul (2) din Codul electoral.

Nefiind de acord cu decizia colegilor judecători constituționali, am formulat prezenta opinie separată, din următoarele considerente.

Dispozițiile legale contestate au stabilit interdicția de a vota la alegerile locale pentru cetățenii care și-au înregistrat domiciliul sau reședința temporară în mai puțin de trei luni anterior datei primului tur de scrutin. Așadar, a fost instituită o măsură aplicabilă (i) persoanelor care și-au schimbat domiciliul sau reședința în ultimele trei luni într-o altă unitate administrativ-teritorială și (ii) doar în cazul alegerilor locale.

În acest context, sunt de acord că restricția stabilită de articolul 160 alin. (2) din Codul electoral reprezintă o garanție rezonabilă pentru integritatea alegerilor locale (a se vedea Avizul comun al Comisiei de la Veneția și al Biroului OSCE pentru instituții democratice și drepturile omului, privind proiectul Codului electoral, adoptat de Comisia de la Veneția la a 132-a sesiune plenară din 21-22 octombrie 2022, § 53). De asemenea, ea reprezintă o măsură necesară pentru a contracara fenomenul „migrației electorale” care conduce la afectarea principiilor democratice în materia electorală.

Totuși, identificând aceste scopuri legitime, colegii au ezitat să efectueze o analiză comprehensivă a argumentelor prezentate de autoarea sesizării referitor la pretinsa încălcare a articolelor 38, 23 și 54 din Constituție. În rezultat, nu au fost elucidate unele probleme privind articolul 160 din Codul electoral în ansamblu, care ar putea genera riscuri de imprevizibilitate la faza exercitării dreptului fundamental de a vota.

De exemplu, alineatul (1) din acest articol prevede că la alegerea consiliului local și a primarului nu participă alegătorii care nu au înregistrare la domiciliu sau la reședința temporară în unitatea administrativ-teritorială respectivă.

În aceste condiții, din analiza abstractă a prevederilor articolului în discuție, rezultă că unele persoane cu drept de vot, *e.g.* studenții, tinerii specialiști, proprietarii de noi imobile, salariații detașați recent în alte localități etc., care și-au schimbat din motive obiective domiciliul în ultimele trei luni până la primul tur al alegerilor locale, **nu vor putea vota nici în circumscripția din care face parte noul domiciliu sau reședința temporară, nici în circumscripția în care se afla domiciliul anterior.** Astfel, la o analiză *prima facie*, se observă existența incidenței dreptului de a alege, garantat de articolul 38 din Constituție, raportat la principiile articolului 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană

Totodată, din conținutul articolului 160 din Codul electoral nu rezultă în mod clar dacă norma în discuție este aplicabilă și în cazul desfășurării turului doi sau în cazul alegerilor locale repetate.

Este adevărat că Curtea Europeană a reținut că condiția reședinței sau a duratei acesteia pentru exercițiul dreptului de vot la alegeri nu reprezintă, în principiu, o

restricție arbitrară a dreptului de vot și, prin urmare, nu este incompatibilă cu articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție (a se vedea *Py v. Franța*, 11 ianuarie 2005, § 48).

Totodată, Curtea Europeană a mai menționat că drepturile prevăzute la articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție nu sunt absolute, dar pot fi supuse „limitărilor implicite”, iar statelor contractante trebuie să li se acorde o marjă de apreciere în acest domeniu. Standardul aplicat în cazul articolului 3 din Protocolul nr. 1 este mai puțin strict decât cel aplicabil în cazul articolelor 8-11 din Convenție. **Atunci când are de examinat chestiuni de conformitate cu articolul 3 din Protocolul nr. 1, Curtea Europeană se concentrează, în esență, pe două criterii: verifică, pe de o parte, dacă a existat un tratament arbitrar sau o lipsă de proporționalitate și, pe de altă parte, dacă restrângerea a adus atingere exprimării libere a opiniei poporului** (a se vedea *Ždanoka v. Letonia* [MC], 16 martie 2006, §§ 103-104 și 115).

Rezumând cele menționate mai sus, consider că doar examinarea cauzei în fond, aplicând testul proporționalității ingerinței stabilite de norma contestată, prin prisma normelor constituționale și a bunelor practici internaționale menționate *supra*, i-ar fi permis Curții să decidă cu privire la constituționalitatea prevederilor contestate.

Prin urmare, consider că sesizarea în discuție urma să fie admisă și examinată în fond.

Judecător al Curții Constituționale

Vladimir ȚURCAN

12 septembrie 2023